

fašizmu. Če je Italiji na tem, da se izkoplje iz sedanjega literarnega mrtvila, tedaj naj se fašizem s svojo tendenco, vse podrediti državi, ne vmešava v literarno življenje in naj pušča stvariteljem popolnoma svobodne roke. V isti številki ponavlja isti nazor Giovanni Papini: modra vlada lahko stori mnogo za procvit literature s tem — da se z njo sploh ne bavi in jo pusti, naj gre svoja pota. Lahko daje pokojnine in denarno pomoč zaslužnim in siromašnim pisateljem, a kaj naj bi drugega razen tega še mogla storiti? Naročena literatura je rodila vedno samo navidezne sadove in Muze so nedostopne deklice, prav nič vajene slediti «vladnim direktivam». Ta Papinijeva beseda je čudovito pogumna in odkrita za današnje razmere v Italiji. Vse tri do sedaj izišle številke so tudi napisane in urejene v tem popolnoma apolitičnem duhu. Vprašanje je le, ali bo ortodoksni fašizem dolgo dopuščal to vsaj relativno prostost misli in kritike. V prvi številki n. pr. objavlja Giovanni Papini prosto dušen in originalno pisan esej o stanju sodobne italijanske literature, ki ga kaj dobro označa s sledečimi primeri: «Ne verjamem, da jih bo mnogo planilo po meni, če se drznem reči, da je italijanska literatura dandanes bolj podobna polju v oktobru nego polju v maju. Še se pozibava v vinogradih tu pa tam kak grozd, še poganja pozna zelenjad in blede rože in se šopirijo v vrtovih okrogle zeljnate glave, brez števila zeljnatih glav, ki obljublajo najraznoterejšje juhe. Ni pa one bohotnosti listja in sadežev, ki razveseljuje ostale mesece, ni tistega nebrzdanega veselja do vrha plodne zemlje, ki bogati svet vsako jutro znova.» Fašistična javnost je sprejela ta članek z velikanskim ogorčenjem in deževalo je izrazov, kakor «slab patrijot», «Nemec» itd., kar vse priča o resnih težavah, ki jih bo moral premagati «Pègaso», če bo hotel ostati zvest načrtani poti.

Poleg omenjenega Papinijevega članka objavlja prva številka ljubavna pisma leta 1915. padlega Renata Serre, Curzio Malaparte riše «Portret Pirrona», Silvio Benco razpravlja o Italiji Sveu, Umberto Fracchia začne daljši roman «La stella del Nord», Giovanni Comisso, eden najnadarjenjših mladih, objavlja meditacijo «Riposo su una collina», Mario Labroca piše o Stravinskem. Naslednji dve številki v prozi in esejih ne zadostujeta za prvo, marveč jo še presegata. Pesmi ni v prvih treh številkah nobene. Pestra in živahna skušajo biti po vzorcu «Nouvelle Revue Française» zlasti književna poročila in listek, kjer med drugimi sodelujejo tudi A. Baldini, E. Cecchi, P. Pancrazi, A. Momigliano. — Če bo «Pègaso» do konca obdržal smer, ki jo je zavzel v teh prvih treh številkah, bo prvi letnik pomenil zgodovinski dogodek v analizi italijanske moderne.

St. Leben.

Koncerti. Sezono je otvoril berlinski simfonični orkester pod taktirko generalnega musikdirektorja Kunwalda, mojstra - dirigenta svetovnega formata. Sreča za nas, da se je slavni orkester na svoji turneji ustavil tudi v Ljubljani. Ne čutim se poklicanega, ocenjati in naštevati zaslug dirigenta in orkestra, poudarjam le, da je Kunwald oddirigiral ves spored na pamet. Slišali smo Regerja, Straussa in Čajkovskega. «Till Eulenspiegels lustige Streiche» (Pavliha) je po mnenju mnogih najboljša in najinvencioznejša Straussova skladba. Vse, kipi življenja in humorja, orkestralna partitura je v tehniškem oziru idealna. Na orkester stavi Strauss ogromne zahteve, ki so jih Berlinčani izpolnili v poslednji detajl. Uspeh ni izostal. Strauss je menda prvi v skupini programskih skladateljev, potenciral je Liszt-Berlioz-Wagnerjevo smer. — Regerjeve variacije na Mozartov tema so pa vsekakor še nad Straussom.

Reger ni zapadel romantiki kot večina komponistov polpretekle dobe; nadaljeval je pot, ki jo je v predklasični dobi začrtal J. S. Bach. Genijalno se je vživel v Mozartov tema in njegov slog. Z neverjetno gotovostjo učinka ga stopnjuje od variacije do variacije. Impozantna je njegova kontrapunktika in instrumentalna prevejanost. Koda variacij prinaša variiran tema v fugiranem stavku, ki tvori krono dela. Orkester in dirigent sta dala v Regerju še več nego v Straussu. — Nekoliko tuje je ležala Berlinčanom lirsko-dramatska sinfonija Čajkovskega, ki so jo podali tehnično vzorno, vendar ne s toliko toplino, kakršne smo vajeni Slovani.

Na žal pičlo obiskanem sinfoničnem koncertu muzike dravske divizijske oblasti pod dr. Čerinovim vodstvom smo slišali dva Bachova korala, C. Franckove variacije za klavir in mali orkester, ki jih je točno odigrala Jadviga Poženelova, ter rapsodično Paunovićevo sinfonijo. Maloštevilna publika ni štedila s priznanjem, ki so ga dr. Čerin in njegovi vrli glasbeniki pošteno zaslužili. Dr. Čerin jemlje v svoje programe z ljubeznijo domača dela in bi že zaradi tega njegovi koncerti zaslužili večjo pozornost. Prepričan sem, da bo vzlic trenutnemu neumevanju svoje vzgojno delo nadaljeval, kajti orkestralnih koncertov nam je bolj treba nego kateresibodi vrste koncertnih prireditev. Paunovićevo sinfonijo je tematski šibka; periodično-sekvenčne teme zadostujejo kvečjemu za plesne oblike, makari za rondo; za sonatno formo niso. Tudi je instrumentacija dokaj neekonomska, prav tako dinamika, kjer prevladuje polni orkester in fortissimo.

Krasno se je vpeljala praška študentska filharmonija pod vodstvom inženjerja Kozla. Podali so težki Smetanovi sinfonični pesnitvi »Vyšehrad« in »Iz čeških logov in gajev«, nekoliko konvenčno Fibichovo idilo »V podvečer«, blesteče instrumentirane Dvořakove legende ter istega skladatelja slovansko rapsodijo. Impozantno so zasedena godala, ki se odlikujejo zlasti po čisti intonaciji ter tehnični in ritmični sigurnosti. Tudi skupina rogov je idealna.

Pevski večer sta priredila Staller-Stotterjeva in Helgreen. Niti spored niti podajanje ni bilo na pomembnejši višini. Znane, priljubljenejšje pesmi so se menjavale s še bolj znanimi, priljubljenimi arijami. Koncert je bil menda bolj finančnega značaja.

Čelist Caspar Cassado je imel lani neprimerno jačji program. Letos je izvajal kot glavno točko Griegovo dokaj medlo sonato, pri kateri se mi je zdelo, da sem jo že slišal v Peeru Gyntu, Griegovih lirskih skladbah za klavir ter ves počasni stavek v njegovi poklonitveni koračnici. Vse točke je odigral Cassado z globokim razumevanjem ter s svetovno priznano preciznostjo. Prekrasno nam je podal Beethovnovi variacije na Mozartov tema. Zdi se mi, da je unionska dvorana za komorno glasbo nekoliko preobsežna in da se mnogo fines ne more uveljaviti tako, kakor n. pr. v intimnejši filharmonski dvorani.

Pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« je pod Prelovčevim izkušenim vodstvom dalo dva koncerta s približno istima sporedoma. Prvi je bil kot matineja za mladino prenapolnjen, drugi bi bil zaslužil boljši obisk. Prelovec kultivira v glavnem starejšo zborovsko literaturo ter je večina izvajanih skladb izšla v »Zborih«. Na obeh koncertih je sodeloval mojster Betetto, ki nas je med drugim seznanil z dvema neznanimi Ipavčevima samospevoma ter z Risto Savinovo dramatski zasnovano, učinkovito balado »Maškerada«, ki bi jo želel slišati v orkestralni obdelavi.

Mešane sporede sta prinesla večer jugoslovensko-češke lige v kazinski dvorani in koncert novinarskega združenja v Unionu. Na koncertu v proslavo

desetletnice neodvisnosti češkoslovaške republike sta najbolj zanimala operni orkester pod Balatkovo taktirko in pevski zbor Glasbene Matice z Matejem Hubadom. Publika je najpristrčneje sprejela Schwabovo »Ave Marijo« v idealni interpretaciji Matičarjev. Na novinarskem koncertu, ki je bil malone razprodan, je poleg Matičnega zbora briljirala Zinka Vilfan-Kunčeva, ki jo je spremljal na klavirju njen brat Božidar Kunc, mlad, simpatičen zagrebški komponist, ki je dobil pred kratkim za svoj violinski koncert Balokovičevo nagrado. Kunčeva je globoko muzikalna ter ima prekrasen material in vrhu tega izborno šolo. Hubad nam je ponovil učinkovito Adamičevo »Igro na nebu« in veselo Pavčičevo »Napitnico«. Sreča je za skladatelja, ako mu interpretirajo njegovo skladbo Matičarji. Kajti Hubad izpili vsako delo do zadnjih fines. Presenečenje tega večera je bil glasbeni učitelj Repovš s svojim šolskim zborom in orkestrom, ki sta bila deležna pristrčnega odobravanja. Malokdo vé ceniti delo, ki ga je položil Repovš v študij par točk. Učenci so nastopili smelo in videlo se je, da so bili za nastop res temeljito pripravljeni. Dnevne kritike so jih tudi kar najbolj laskavo ocenile. S strogega stališča je pa tak nastop od umetnosti še precej daleč.

Pevski zbor Moravskih učiteljev pod taktirko svojega preizkušenega pevodje Ferd. Vacha se je na mnogih mednarodnih tekmah ponovno izkazal kot najboljši in najbolj disciplinirani moški zbor na kontinentu. To priznanje zaslužijo moravski učitelji res po vsakem novem nastopu. Nima zmisla naštevati vseh vrlin zbora, opozarjam le na spored, ki se je izvajal v Ljubljani. Janačkova »Marička Magdonova«, Vomačkovi »Vykřiki« in Ostrčilova »Zimska« so skladbe, ki jih morejo izvajati le izbranci. Ne vem, ali naj dajem prednost ritmični sigurnosti zbora ali pa intonačni čistoti, kajti oboje je na presenetljivem višku. Je pa pri naštudiranju sodobnih skladb še neka zadeva, to je pravilno pojmovanje važnosti ali težine fraze, ki v zboru v tem ali onem glasu trenutno dominira. In baš to je, kar daje takemu udruženju kvalitativni maksimum. Polidinamika v polifonem stavku je danes ravno v zborovskem petju tako aktualna kot še nikoli. Ob tej priliki bi opozoril na vzorno interpretacijo Štolcer-Slavenskega pesmi »Molitva dobrim očima«, ki so jo izvajali Matičarji koncem lanske sezone.

Domači pianist Ivan Noč, znan kot mojster tehnike, je na svojem klavirskem koncertu v filharmonski dvorani podal obširen, resen, virtuozen program. Ako slišim o klavirski tehniki, se nehote spomnim dveh, ki sta me v tem pogledu res zadivila. To sta Ervin Schulhoff in Giesecking. Ako bi hotel primerjati Noča z njima, bi izpadlo zanj slabo. V Nočevi tehniki mi je marsikaj nejasno, n. pr. pasaže v oktavah. Mislim pa, da krivda ni v prstih, temveč v instrumentu, na katerem je igral. Ali pa v preobilni porabi pedala. Vzlic temu nas je presenetil Noč s takimi vrlinami, da nam bo vsak njegov nadaljnji nastop dobrodošel. Predvsem ima absoluten okus v izberi sporeda ter prednaša vsako skladbo avtorjevemu slogu primerno. Mene sta zadovoljila najbolj Bach in Rameau. To so stebri predklasične dobe, ki po svoji globini daleč presegajo romantične in impresionistične piése, ki so pač druga drugi preveč podobne in dišijo rade po salonu. Poleg Bachovega orgelskega a-mol-koncerta, ki ga je Noč prav srečno priredil, je dominiral Schumann s »Karnevalom«. Godovskega priredba Rameaujeve sarabande in rigaudona se mi zdi nekoliko »premoderna«.

Slavko Osterc.

Urednikov »imprimatur« dne 29. marca 1929.